

Ahlaki Üstbilişin Açıklayıcısı: Genel Özyeterlik

Bahar GÜLER

DOI: <https://doi.org/10.38021/asbid.1064787>

ORJİNAL ARAŞTIRMA

Tokat Gaziosmanpaşa
Üniversitesi, Spor Bilimleri
Fakültesi, Tokat/Türkiye

Öz

Bu çalışmada, genel öz yeterliğin ahlaki üst bilişe olan etkisinin araştırılması amaçlanmıştır. Araştırmada ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırma grubunu kolayda örnekleme yöntemi 18 ile 26 yaş aralığındaki (Ort.=21,01, SS=3,81) 260 (112 kadın+148 erkek) spor bilimleri fakültesi öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmada kişisel bilgi formu, Schwarzer ve Jerusalem (1995) tarafından geliştirilen ve Aypay (2010) tarafından Türkçeye uyarlanan "Genel Özyeterlik Ölçeği" ve McMahon ve Good (2015) tarafından geliştirilen ve Çelik ve Sarıçam (2018) tarafından Türkçeye uyarlanan "Ahlaki Üstbilis Ölçeği" kullanılmıştır. Çevrimiçi ortamda toplanan veriler kodlanarak SPSS 25 programına aktarılmıştır. İstatistiksel analizlerde betimsel istatistikler, Pearson korelasyon ve basit doğrusal regresyon analizinden yararlanılmıştır. Çalışmada anlamlılık düzeyi $p<.001$ olarak alınmıştır. Yapılan korelasyon analizi sonucunda Genel Özyeterlik ile Ahlaki Üstbilis arasında pozitif yönlü, orta ve anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Regresyon analizi sonucunda ise genel özyeterlik skor ortalamasının ahlaki üstbilis üzerinde anlamlı bir etkiye sahip olduğu ve ahlaki üstbilis %16.4'ünü açıkladığı tespit edilmiştir. Sonuç olarak spor bilimleri fakültesi öğrencileriyle gerçekleştirilen bu çalışmada genel özyeterlik ahlaki üstbilis anlamlı bir yordayıcısı olarak bulunmuştur. Dolayısıyla genel özyeterliği yüksek olan bireylerin ahlaki ikilemlerde daha olumlu kararlar alacakları söylenebilmektedir.

Anahtar kelimeler: Genel Öz Yeterlik, Ahlak, Üstbilis, Spor.

Explanation of Moral Metacognition: General Self-Efficiency

Sorumlu Yazar: Bahar
GÜLER
baharguler86@hotmail.com

Abstract

In this study, it was aimed to investigate the effect of general self-efficacy on moral metacognition. Relational screening model was used in the research. The research group consists of 260 (112 female+148 male) sports sciences students aged between 18 and 26 (Mean=21.01, SD=3.81) using convenience sampling method. The personal information form in the research was the "General Self-Efficacy Scale" developed by Schwarzer and Jerusalem (1995) and adapted into Turkish by Aypay (2010), and the "Moral Self-Efficacy Scale" developed by McMahon and Good (2015) and adapted into Turkish by Çelik and Sarıçam (2018). "Metacognition Scale" was used. The data collected online were coded and transferred to the SPSS 25 program. Descriptive statistics, Pearson correlation and simple linear regression analysis were used in statistical analysis. In the study, the level of significance was taken as $p<.001$. As a result of the correlation analysis, it was determined that there is a positive, moderate and significant relationship between General Self-Efficacy and Moral Metacognition. As a result of the regression analysis, it was determined that the general self-efficacy score average had a significant effect on moral metacognition and explained 16.4% of moral metacognition. As a result, in this study conducted with the students of the faculty of sports sciences, general self-efficacy was found to be a significant predictor of moral metacognition. Therefore, it can be said that individuals with high general self-efficacy will make more positive decisions in moral dilemmas.

Keywords: General Self-Efficacy, Morality, Metacognition, Sport

Yayın Bilgisi

Gönderi Tarihi:
29.01.2022

Kabul Tarihi:
11.03.2022

Online Yayın Tarihi:
28.03.2022

Giriş

Sosyal bilişsel teoriden türetilen, öz-yeterlik, kişinin davranışını yönlendiren önemli bilişsel güç olarak kabul edilmektedir (Bandura, 2012). Öz-yeterlik, bireylerin, hayatlarını etkileyen olaylar üzerinde etki oluşturabilecek eylemleri sergileme konusunda yeteneklerine olan inançları olarak tanımlanmaktadır (Bandura, 2010). Belirli bir görevi yerine getirme yeteneğinin ve belirli davranışları başarılı bir şekilde yerine getirebilme beklentisinin bir değerlendirmesidir ve öğrenme, deneyim ve geri bildirim sonucunda değişebilmektedir (Ammentorp, Sabroe ve Kofoed, 2007; Stajkovic, Bandura ve Locke, 2018). Özyeterlik inancı; bilişsel, duygusal, motivasyonel ve seçimsel süreçler olmak üzere temelde dört ana psikolojik süreci harekete geçirerek bireyin davranışlarında değişiklik meydana getirmektedir (Bandura, 1994). Motivasyonel süreç boyutu, bireyin bir engel durumuyla karşı karşıya geldiğinde ne kadar çaba göstereceğini ve bu çabayı ne kadar devam ettirebileceğini gösteren içsel bir durum olarak belirtilmektedir (Moreno, 2010). Seçimsel süreçler, öz yeterlik inançlarının bireylerin seçtikleri çevre ve etkinliklerin tarzını etkileyebileceğini ifade etmektedir. (Bandura, 1994). Bilişsel süreç boyutunda, bireyin yeteneklerine olan inancı hedef belirlemede önemli bir etken olarak görülmektedir. Dolayısıyla bireyin kendisi için belirlediği hedefi, algılanan öz yeterlik seviyesine göre değişebilmektedir (Bandura, 1989). Öz yeterlik inancı yüksek olan kişiler hedeflerini gerçekleştirmeye yönelik olarak olumlu senaryoları zihninde canlandırırken; öz yeterlik inancı düşük olanlar başarısızlık senaryolarını canlandırmaktadır. Bireylerin tehdit edici ya da zor bir durumda kaldığında yaşadığı stres ve depresyon düzeyini de öz yeterlik inancı etkilemekte ve bu durum duygusal süreç boyutunda yer almaktadır. Tehdit durumuyla mücadele edebileceğini düşünenler durumu kontrol edebileceğine inanırken; tehditle baş edemeyeceğini düşünenler ise stres ve depresyon yaşayabilmektedirler (Bandura, 1994). Algılanan stresin ise ahlak açısından uygun görülmeyen davranışlara sebep olmaktadır. Efek (2021) çalışmasında algılanan stres ile sportmenlik arasında negatif yönlü ve anlamlı bir ilişki belirlemiştir. Turan (2020a) ise öz yeterlik düzeylerinin sportmenlik davranışlarını pozitif yönde anlamlı olarak yordadığını tespit etmiştir. Dolayısıyla öz yeterlik inancının bireyin ahlaki karar alma mekanizmaları için önemli olduğu düşünülmektedir. Ayrıca yapılan birçok çalışmada duyguların ahlaki değerlendirme ve ahlaki karar alma üzerinde önemli etkilerinin olduğu belirtilmektedir (De Neys ve Glumicic, 2008). Duyguların yoğunlukla yaşandığı spor ortamında ise bu durum daha da ön plana çıkmakta ve bireyler karar verme süreçlerinde ahlaki ikilemlerle karşı karşıya kalabilmektedirler. Bu ikilem durumlarında karar verme işlemi bilişsel bir süreci gerektirmektedir (McMahon ve Good, 2015). Öz yeterliğin de bilişsel süreçleri harekete geçirdiği düşünüldüğünde üstbiliş kavramı ön plana çıkmaktadır. Üstbiliş, bilişsel süreçlerin farkında olunması ve bu süreçlerin yönetilme çabası olarak tanımlanmakta (VandenBos, 2015) ve ahlaki karar alma süreçlerinde karşılaşılan ikilemlerde doğru

olan kararı alma konusunda düşünceyi izleme ve yönlendirme fırsatı sunmaktadır (Duruk, Fırat ve Akgün, 2020). Bu bağlamda ahlaki üstbiliş, bireyin ahlaki ikilemlerde muhakeme yapmasını sağlayan bilişsel süreçlerini izlemesi, düşünmesi, değiştirmesi ve düzenlemesine imkan sağlamaktadır (McMahon ve Good, 2015).

Literatür incelendiğinde, ahlaktan uzaklaşma (Turan, 2021; Turan, 2020b; Gürpınar, 2015), karar vermeye (Turan, 2020c; Avşaroğlu ve Ömer, 2007) ve ahlaki karar almaya (Turan ve Çirimi, 2021; Altın ve Özsarı, 2017) yönelik birçok çalışmanın yapıldığı ancak ahlaki üstbilişi ölçmeye yönelik ilk ölçek 2015 yılında McMahon ve Good tarafından geliştirilmiştir. Yapılan çalışmalarda ahlaki üstbilişin yalnızca sebatlı olma (Ömürlü, 2018), bilinçli farkındalık ve üstbiliş (Arslantürk ve Şamyanlı, 2021) ile ilişkisinin incelendiği görülmüştür. Literatüre yeni bir soluk getireceği düşüncesiyle bu çalışmada, genel öz yeterliğin ahlaki üst bilişe olan etkisinin araştırılması amaçlanmıştır.

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Araştırma yöneldiği amaç ve kapsam bakımından nicel yaklaşımlardan olan “*ilişkisel tarama modeli*” ile kurgulanmıştır. İlişkisel tarama modeli ise, “*iki ya da daha çok değişken arasındaki ilişkinin herhangi bir şekilde bu değişkenlere müdahale edilmeden incelendiği*” araştırmalar (Büyüköztürk ve ark., 2016) şeklinde ifade edilmiştir.

Araştırma Grubu

Araştırma grubunu kolayda örnekleme yöntemi 18 ile 26 yaş aralığındaki (Ort.=21,01, SS=3,81) 260 (112 kadın+148 erkek) spor bilimleri fakültesi öğrencileri oluşturmaktadır. Öğrencilere ait bilgiler tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1

Demografik bilgiler

Değişkenler	Alt Gruplar	Frekans	%
Cinsiyet	Kadın	112	43.1
	Erkek	148	56.9
Spor Yaşı	0-2 yıl	26	10
	3-5 yıl	54	20.8
	6-8 yıl	72	27.7
	9 yıl ve üzeri	108	41.5
Toplam		260	100

Diğer gruplara kıyasla yüzdelik değerleri yüksek olan katılımcıların demografik bilgileri incelendiğinde %56.9'unun erkek olduğu ve %41.5'inin 9 yıl ve üzeri spor yapan öğrencilerden oluştuğu tespit edilmiştir.

Veri Toplama Araçları

Veri toplama araçları olarak “Kişisel Bilgi Formu”, “Genel Özyeterlik Ölçeği” ve “Ahlaki Üstbilis Ölçeği” kullanılmıştır. Veri toplama araçları hakkında detaylı bilgiler aşağıda verilmiştir.

Kişisel Bilgi Formu

Demografik bilgileri belirlemek amacıyla araştırmacılar tarafından oluşturulan “Kişisel Bilgi Formu” kullanılmıştır. Bu formda sporcu öğrencilerin cinsiyet, yaş ve spor yaşı gibi bilgilere ulaşılması hedeflenmiştir.

Genel Özyeterlik Ölçeği

Ölçek, Schwarzer ve Jerusalem (1995) tarafından geliştirilmiştir. İlk olarak 1979 senesinde geliştirilen ve 20 madde olan ölçek, 1981 senesinde aynı araştırmacılar tarafından tekrar gözden geçirilmiş ve 10 maddeye indirilmiştir. 25’den fazla dile uyarlaması yapılan ölçeğin Türkçeye uyarlaması Aypay (2010) tarafından gerçekleştirilmiştir. Ölçek dörtlü likert tipindedir (1=tamamen yanlış, 4=tamamen doğru). Ölçeğin geliştirildiği çalışmada iç tutarlılık katsayısı .83 bulunmuştur. Ölçekten alınan toplam puanın yüksek olması genel öz yeterliğin yüksek olduğu anlamına gelmektedir. Yapılan bu çalışmada ölçeğe ait bilgiler aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 2

Genel Özyeterlik ölçeği tanımlayıcı bilgiler

Bağımlı Değişken	Madde Sayısı	\bar{X}	SS	Çarpıklık	Basıklık	Cronbach Alpha
Genel Özyeterlik Ölçeği	10	3.18	.48	-.323	.028	.84

Katılımcıların Genel Özyeterlik Ölçeğinden aldıkları toplam ortalama puanın 3.18 olduğu görülmektedir. Ölçeğin Cronbach Alpha güvenilirlik katsayısı ise .84 olarak hesaplanmıştır. Çarpıklık ve basıklık değerlerinin ± 1 aralığında yer alması normal dağılım için gerekli görülen ön koşulu sağlamaktadır.

Ahlaki Üstbiliş Ölçeği

McMahon ve Good (2015) tarafından geliştirilmiş ve Çelik ve Sarıçam (2018) tarafından Türkçe uyarlaması yapılmıştır. Ahlaki üstbiliş ölçmek amacıyla kullanılan ölçek, 20 madde ve dört faktörden oluşmaktadır. Bununla birlikte toplam puanların tek boyutlu olarak kullanılmasının uygun olduğu bildirilmektedir. Ölçek, 6'lı likert tipinde puanlanmaktadır (1= “Kesinlikle katılmıyorum”; 6= “Kesinlikle katılıyorum”) ve ölçekten alınan yüksek puanlar yüksek düzeyde ahlaki üstbilişe işaret etmektedir. Bütün ölçek için iç tutarlılık katsayısı .89 olarak bulunmuştur. Yapılan bu çalışmada ölçeğe ait bilgiler aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 3

Ahlaki Üstbiliş ölçeği tanımlayıcı bilgiler

Bağımlı Değişken	Madde Sayısı	\bar{X}	SS	Çarpıklık	Basıklık	Cronbach Alpha
Ahlaki Üstbiliş Ölçeği	20	4.86	.65	-.296	.113	.93

Katılımcıların Ahlaki Üstbiliş Ölçeğinden aldıkları toplam ortalama puanın 4.86 olduğu görülmektedir. Ölçeğin Cronbach Alpha güvenilirlik katsayısı ise .93 olarak hesaplanmıştır. Çarpıklık ve basıklık değerlerinin ± 1 aralığında yer alması normal dağılım için gerekli görülen ön koşulu sağlamaktadır.

Verilerin Toplanması

Araştırmadaki sorular Google formlar aracılığıyla çevrimiçi ortama aktarılarak hazır hale getirilmiştir. Formun başında araştırmanın amacı ve önemi hakkında detaylı açıklamalara yer verilmiş ve gönüllü katılım onam butonu eklenmiştir. Verilen bilgileri okuyan ve araştırmaya katılmayı gönüllü olarak kabul eden spor bilimleri fakültesi öğrencilerinden verilerin toplanması sağlanmıştır.

Verilerin Analizi

Çevrimiçi ortamda toplanan veriler kodlanarak SPSS 25 programına aktarılmış ve normallik dağılımı incelenmiştir. Yapılan analizlerde verilere ait çarpıklık ve basıklık değerleri dikkate alınmış ve elde edilen değerlerin -1,...,+1 aralığında olduğu tespit edilmiştir. Bu değerler normal dağılıma uygun (Tabachnick ve Fidell, 2013) kabul edilmiştir. İstatistiksel analizlerde betimsel istatistikler, Pearson korelasyon ve basit doğrusal regresyon analizinden yararlanılmıştır. Çalışmada anlamlılık düzeyi $p < .001$ olarak alınmıştır.

Bulgular

Araştırmanın bu bölümünde; genel özyeterlik ölçeği ve ahlaki üstbilis ölçeği arasındaki ilişki incelenmiş ve genel özyeterliğin ahlaki üstbilisi ne kadar açıkladığı tespit edilmeye çalışılmıştır.

Tablo 4

Genel özyeterlik ve ahlaki üstbilise yönelik pearson korelasyon analizi sonuçları

		Ahlaki Üstbilis
Genel Özyeterlik	R	,409**
	P	.000

*p<.001

Yapılan korelasyon analizi sonucunda Genel Özyeterlik ile Ahlaki Üstbilis arasında pozitif yönlü, orta ve anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir.

Tablo 5

Ahlaki Üstbilisin yordanmasına ilişkin regresyon analizi sonuçları

Değişken	B	Std. Hata	β	t	P
Sabit	3.105	.246	---	12.608	.000
Genel Özyeterlik	.549	.076	.409	7.190	.000*

R=,41 R²_{adj}=,164
F_(1,258) = 51,695 p= ,000

*p<.001

Tablo 5'deki basit doğrusal regresyon analizi sonucunda regresyon modelinin istatistiksel açıdan anlamlı olduğu görülmektedir. Regresyon katsayısının anlamlılığına ilişkin t-testi sonuçları incelendiğinde genel özyeterlik ($\beta = .409$; $t = 7.190$; $p = .000$) skor ortalamasının ahlaki üstbilis üzerinde anlamlı bir etkiye sahip olduğu ve ahlaki üstbilisin %16.4'ünü açıkladığı tespit edilmiştir.

Tartışma ve Sonuç

Çalışmamızda öz yeterliğin ahlaki üst bilise olan etkisinin araştırılması amaçlanmıştır. Çalışma sonucunda katılımcı öğrencilerin genel özyeterlik skor ortalamaları 3.18, ahlaki üstbilis skor ortalamaları ise 4.86 olarak tespit edilmiştir. Genel öz yeterlik ve ahlaki üstbilis arasındaki ilişki pozitif yönlü, orta düzeyde ve anlamlı olarak tespit edilirken genel öz yeterliğin ahlaki üstbilisin %16.4'ünü açıkladığı belirlenmiştir. Moores, Chang ve Smith (2006) öz yeterlik ve ahlaki üst bilis le ilgili çalışmasında, öz-yeterlik ve üstbilisin farklı ancak ilişkili yapılar olduğu, öz-yeterlik hem bildirimsel hem de işlemsel bilginin bir yordayıcısı iken, üstbilis sadece işlemsel bilgi ile ilgili olduğu saptanmıştır. Amal ve Mahmudi (2020) matematik öğrencileri ile yaptığı çalışmada üstbilisel

etkinlikler öğrencilerin düşünme süreçlerini ve bunların öz-yeterlik ile olan ilişkisini eğitebildiğini, iki değişkenin yönelimi tamamen olmasa da benzer olduğunu, yani yüksek öz-yeterlik duygusuna sahip öğrencilerin bilişsel süreçlerini etkilediğini savunmuşlardır. Özyeterlik ile ilgili yapılan çalışmalar incelendiğinde, öz yeterliğin bilişsel ve duyuşsal süreçleri harekete geçiren bir güç olduğu görülmüştür (Honicke ve Broadbent, 2016; Ritchie, 2016; Zumbrunn, Broda, Varier ve Conklin, 2019). Ahlaki üstbiliş konusunda da bireylerin ikilem durumlarında karar alırken bilişsel ve duyuşsal süreçlerin etkisinde kaldığı tespit edilmiştir. Dolayısıyla öz yeterliğin, bilişsel ve duyuşsal süreçleri harekete geçirmesinin ve bunun da karar alma süreçlerinde önemli olmasından dolayı öz yeterliğin ahlaki üstbiliş üzerinde etki oluşturduğu düşünülmektedir. Literatür tarandığında ahlaki üstbiliş ile ilgili çalışmaların çok sınırlı olduğu görülmektedir. Ömürlü (2018), çalışmasında ahlaki üstbilişin sebat ve üstbilişle ilişkisini incelemiş ve üstbilişsel farkındalık ve ahlaki üstbilişin sebatlığı anlamlı şekilde açıkladığını belirtmiştir. Arslantürk ve Şamyanlı (2021) üstbilişin ahlaki üstbilişe pozitif yönde anlamlı katkı sağladığını tespit etmiştir. Sarı ve Köleli (2020) çalışmalarında destekleyici ve kısıtlayıcı güdüsel iklimin anlamlı olarak tükenmişlik ve ahlaki karar alma tutumunu açıkladığını belirlemişlerdir. Satman (2018) duygusal zeka skorları yüksek olan kız öğrencilerin ahlaki karar verme tutumlarının daha olumlu olduğu sonucuna ulaşmıştır. Ahlaki yargı ile algılanan çok kültürlü yeterlikler ve kişilik özellikleri arasında anlamlı bir ilişki bulunamamışken, kişilik ve çok kültürlü yeterlik algıları arasında güçlü bir ilişki olduğu görülmektedir (Başbay, Kağnıcı ve Başbay, 2018).

Sonuç olarak spor bilimleri fakültesi öğrencileriyle gerçekleştirilen bu çalışmada genel öz yeterlik ve ahlaki üstbiliş arasındaki ilişki pozitif yönlü, orta düzeyde ve anlamlı olduğu tespit edilmiştir. Öğrencilerin amatör ya da profesyonel spor geçmişleri olduğu düşünüldüğünde deneyimleri ve başarısının, öz-yeterlik bilgisinin en güçlü kaynağı olduğu varsayılabilir. Geçmiş deneyimler başarılı olarak algılanırsa, bu öz-yeterlikte bir artışa neden olurken geçmiş deneyimlerin başarısız olduğu algılanırsa, bu öz-yeterliği zayıflatabilir. Performans deneyimlerin, spor ortamlarında en çok atıfta bulunulan öz-yeterlik kaynaklarından biri olduğu tutarlı bir şekilde gösterilmiştir (Chase, Feltz ve Lirgg, 2003; Samson, 2014). Dolayısıyla genel öz yeterliği yüksek olan bireylerin ahlaki ikilemlerde daha olumlu kararlar alacakları söylenebilmektedir.

Öneriler

Araştırma farklı kişilik tipleri, takım ve bireysel spor branşları, okudukları bölüm ve yaşadıkları coğrafya özelliklerine göre ele alınarak ahlaki üstbiliş düzeyleri ile olan ilişkisi araştırılabilir. Ayrıca hangi değerlerin ahlaki üstbilişe daha çok katkı sağladığını ortaya koyacak çalışmaların da yapılmasının literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Kaynakça

- Altın, M. ve Özsarı, A. (2017). Sporcu eğitim merkezlerinde yatılı olarak eğitim gören sporcuların ahlaki karar alma tutumları. *Uluslararası Kültürel ve Sosyal Araştırmalar Dergisi (UKSAD)*, 3(1), 133-145.
- Amal, M.F. & Mahmudi, A. (2020). Enhancing students' self-efficacy through metacognitive strategies in learning mathematics. In *Journal of Physics: Conference Series*. 1613 (1), 012061.
- Ammentorp, J., Sabroe, S., Kofoed, P.E. & Mainz, J. (2007). The effect of training in communication skills on medical doctors' and nurses' self-efficacy: a randomized controlled trial. *Patient Education and Counseling*. 66(3):270-7.
- Arslantürk, G. ve Şamyanlı, Z. B. (2021). "Ahlaki olanı düşünmeyi düşünmek": bilinçli farkındalık, üstbilis ve ahlaki üst bilis arasındaki ilişkilere yönelik bir model. *Journal Of Awareness*, 6(3), 115-121.
- Avşaroğlu, S. ve Ömer, Ü. R. E. (2007). Üniversite öğrencilerinin karar vermede öz saygı, karar verme ve stresle başa çıkma stillerinin benlik saygısı ve bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (18), 85-100.
- Aypay, A. (2010). Genel Öz Yeterlik Ölçeğinin (GÖYÖ) Türkçe'ye uyarlama çalışması. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(2), 113-131.
- Bandura, A. (1989). Human Agency in Social Cognitive Theory, *American Psychologist*, 44(9), 1175-1184.
- Bandura, A. (1994). Self Efficacy," In V. S. Ramachandran (Ed.), *Encyclopedia of Human Behavior*, 4, 71-81. Academic Press, Newyork
- Bandura, A. (2010). *Self-efficacy The Corsini encyclopedia of psychology*, John Wiley & Sons, Inc, 1-3.
- Bandura, A. (2012). On the functional properties of perceived self-efficacy revisited. *Journal of management*, 38(1), 9-44.
- Başbay, A., Kağnıcı, D.Y. ve Başbay, M. (2019). Öğretmenlerin Çok kültürlü Yeterlik Algıları ile Ahlaki Olgunluk/Yargı ve Kişilik Özellikleri Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi. *İlköğretim Online*, 17(3) , 0-0.
- Büyüköztürk, Ş., Akgün, Ö.E., Demirel, F., Karadeniz, Ş. ve Çakmak, E.K. (2017). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. (23. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Chase, M.A., Feltz, D.L. & Lirgg, C.D. (2003). Sources of collective and individual efficacy of collegiate athletes. *International Journal of Sport and Exercise Psychology*, 1(2), 180-191.
- Çelik, İ. ve Sarçam, H. (2018). Ahlaki Üstbilis Ölçeği: Türkçeye Uyarlama, Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *İKSAD 1. Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi*, Mardin, Türkiye.
- De Neys, W. & Glumicic, T. (2008). *Conflict monitoring in dual process theories of thinking*. Cognition.
- Duruk, Ü., Fırat, E. & Akgün. A. (2020). Turkish Moral Metacognition Scale (TMMS): The study of adaptation, validation and reliability. *International Online Journal of Educational Sciences*, 12(3), 153-163.
- Efek, E. (2021). *Atletizm sporunun stres, atılganlık ve sportmenlik düzeyleriyle ilişkisi*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Düzce Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Kocaeli.
- Gürpınar, B. (2015). Sporda ahlaktan uzaklaşma ölçeği kısa formunun Türk kültürüne uyarlanması: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *SPORMETRE Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 13(1), 57-64.
- Honicke, T. ve Broadbent, J. (2016). The relation of academic self-efficacy to university student academic performance: a systematic review. *Educational Research Review*. 17, 63-84.
- McMahon, J.M. & Good, D.J. (2015). The moral metacognition scale: Development and validation. *Ethics & Behavior*, 26(5), 357-394.
- Moores, T.T., Chang, J.C. & Smith. D.K. (2006). Clarifying the role of self-efficacy and metacognition as predictors of performance: construct development and test. *SIGMIS Database*. 37, 2-3, 125-132.
- Moreno, R. (2010). *Educational Psychology*, John Wiley & Sons, New Jersey
- Ömürlü, L.S. (2018). *Üstbilis ve ahlaki üstbilis ile sebatlı olma arasındaki ilişkinin EEG tekniğiyle gözlemlenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Üsküdar Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü. İstanbul.

- Ritchie, L. (2016). *Fostering self-Efficacy in Higher Education Students*. London: Palgrave MacMillan.
- Samson, A. (2014). Sources of self-efficacy during marathon training: A qualitative, longitudinal investigation. *The Sport Psychologist*, 28(2), 164–175.
- Sarı, İ. ve Köleli, N. Y. (2020). Antrenör kaynaklı destekleyici ve kısıtlayıcı güdüsel iklimin sporcuların tükenmişlik ve ahlaki karar alma tutumları ile ilişkisi. *Spor Bilimleri Dergisi*, 31(2), 69-82.
- Satman, M.C. (2018). The investigation of the relation between middle class students' EQ levels and moral decision making attitudes in sports Ortaokul öğrencilerinin duygusal zeka düzeyleri ile sporda ahlaki karar alma tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Journal of Human Sciences*, 15(1), 635-645.
- Schwarzer, R. & Jerusalem, M. (1995). Generalized self-efficacy scale. In J. Weinman, S. Wright, & M. Johnston (Eds.), *Measures in health psychology: A user's portfolio. Causal and control beliefs*:35-37. Windsor, UK: NFER-Nelson.
- Stajkovic, A.D., Bandura, A., Locke, E.A., Lee, D. & Sergent, K. (2018). Test of three conceptual models of influence of the big five personality traits and self-efficacy on academic performance: a meta-analysis path-analysis. *Personality and Individual Differences*. 120:238–45.
- Tabachnick, B. G. & Fidell, L. S. (2013). *Using multivariate statistics*. (6th edn). Boston. Ma: Pearson.
- Turan, S. (2020a). *Okul Sporlarına Katılan Ortaöğretim Öğrencilerinin Beden Eğitime Yatkınlıkları ve Beden Eğitimi Dersindeki Sportmenlik Davranışlarının İncelenmesi* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü. Sakarya.
- Turan, S. (2020b). Okul sporlarına katılan ortaöğretim öğrencilerinin sporda ahlaktan uzaklaşma durumlarının bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Spor Eğitim Dergisi*, 4(1), 8-19.
- Turan, S. (2020c). The effect of participation in sports competitions on decision making style. *International Journal of Sport Culture and Science*, 8(2), 82-90.
- Turan, S. (2021). Geç Ergenlik Dönemi: Ahlaki Uzaklaşma. *Sportive*, 4(2), 1-11.
- Turan, S. & Çirimi, E. (2021). Investigation of Empathy Skills and Moral Decision-Making Attitudes in Athlete Students in Terms of Some Variables. *Journal of Educational Issues*, 7(2): 275-287.
- Vandenbos, G.R. (2015). APA dictionary of psychology. American Psychological Association.
- Zumbrunn, S., Broda, M., Varier, S. & Conklin, S. (2019). Examining the multidimensional role of self-efficacy for writing on student writing self-regulation and grades in elementary and high school. *British Journal of Educational Psychology*. 90(3); 580-603.